

OBRAZ NIEMCÓW I NIEMIEC W POLSKIEJ PUBLICYSTYCE 1944/1945-1949

— Streszczenie —

Rozprawa poświęcona jest instrumentalizacji wizerunku Niemców na łamach opiniotwórczych polskich periodyków. W większości przypadków występowały one w interesie nowej, komunistycznej władzy. Autorka uwzględniła w pracy także prasę emigracyjną, ponieważ zależało jej na pokazaniu całego spektrum publicystycznego dyskursu na ten temat.

Koniec II wojny światowej skonfrontował społeczeństwo polskie z trudami związanymi z utratą rodzin oraz majątków. Związany był z masowymi przesiedleniami. Blisko 2 miliony Polaków musiało opuścić Kresy Wschodnie i zamieszkać na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Ich wciąż niemiecki charakter nie ułatwiał adaptacji w nieznanym środowisku. Nadal bardzo żywe były także krzywdy, których doznali Polacy z rąk Niemców.

Tematyka niemiecka służyła czemuś więcej, niż tylko kolektywnemu przepracowaniu traum wojennych. Poczucie wyrządzonej krzywdy i oczekiwania wymierzenia dziejowej sprawiedliwości wykorzystywane były przez nową władzę do uzyskania możliwie szerokiego poparcia wśród mas.

Celem rozprawy jest krytyczna analiza dyskursu, jakim posługiwano się dla stabilizacji społeczeństwa. Albo precyzyjniej, będzie to analiza dyskursu na temat Niemiec oraz Niemców w tekstach poświęconych tejże problematyce w polskiej, powojennej publicystyce.

Autorka zdecydowała się na prześledzenie stereotypów oraz mitów politycznych występujących w ówczesnym dyskursie publicystycznym realizowanym na łamach najważniejszych periodyków. Instrumenty te ułatwiły manipulację masami. Mity zespalają identyfikujących się z nimi ludzi w większą grupę, kreując jej wzorce i logikę. Stereotypy natomiast dopuszczają uproszczone zrozumienie otaczającego świata i są sądem dotyczącym obcej grupy.

Cezura czasowa rozprawy obejmuje kluczowy dla procesów społeczno-politycznych okres przemian. Faktycznie to rok 1944 nakreśla ramy nowego systemu politycznego w Polsce. Do życia powołany został Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego. Stworzył on podwaliny systemu, który trwał aż do 1989. Wydarzenia z 1945 były już tylko kolejnym etapem tego procesu. Natomiast rok 1949 jest istotny ze względu na ówczesne powstanie obu państw niemieckich, tj. RFN oraz NRD.

Powojenna polityka informacyjna okazała się na tyle skuteczna, że antyniemieckie resentymy przetrwały do dziś. I to paradoksalnie większą niechęć do zachodnich sąsiadów przejawiają ci, którzy znają zbrodnie niemieckie właśnie z medialnych przekazów, a nie z własnego doświadczenia. Stąd też odsłonięcie mechanizmów, które przyczyniły się do ich powstania ma bardzo praktyczne konsekwencje. Autorka ma nadzieję, że dzięki jej pracy łatwiej będzie się takim narodowym uprzedzeniom i stereotypom przeciwstawiać.

Słowa kluczowe:

II wojna światowa, Niemcy, Polska, polska prasa powojenna, powojnie, Ziemie Zachodnie i Północne